

МОДЕЛЬ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТОЧНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Троцюк Т.С., Національний транспортний університет, Київ, Україна

MODEL OF DEFINITION THE CURRENT STATE OF ENTERPRISE' FINANCIAL STABILITY

Trotsiuk T.S., National Transport University, Kyiv, Ukraine

МОДЕЛЬ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Троцюк Т.С., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Нові розробки у галузі визначення стану фінансової стійкості підприємств стають все більш актуальними, оскільки прогнозування майбутнього фінансового стану підприємств та розробка стратегій розвитку неможливі без оцінки фінансової стійкості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми, що розглядається. Аналіз показав, що чимало авторів досліджувало проблеми фінансової стійкості підприємств. Зокрема тут можна відзначити роботи таких авторів як А.М. Поддєрьогін, М.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін, В.В. Ковальов, Г.В. Савицька, Є.В. Мних, П.Я. Попович, О.В. Ареф'єва, Г.А. Стасюк, З.Ф. Б.Є. Грабовецький та інші.

Визначення окремих питань, що досі не були вирішені в обраній для дослідження проблемі. На сьогоднішній день існує чимало досліджень такої економічної категорії як фінансова стійкість підприємства, проте більшість науковців у своїх роботах приділяють увагу понятійному апарату, показникам та методиці оцінки фінансової стійкості підприємств. Основою дослідження, відображеного у статті, є розробка моделі визначення стану поточної фінансової стійкості підприємств за основними показниками фінансової стійкості.

Формулювання цілі статті. Основною метою статті є розробка моделі визначення стану поточної фінансової стійкості підприємств з детальним описом усіх її етапів.

Виклад основного матеріалу статті. Фінансова стійкість являється однією зі складових фінансового стану підприємства. Кожен із дослідників цієї економічної категорії намагається дати їй власне визначення (таблиця 1).

Таблиця 1 – Визначення поняття «фінансова стійкість» різними вченими

№ п/п	Прізвище автора	Визначення поняття
1	2	3
1	Ареф'єва О.В.	Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення. [1, с. 83]
2	Поддєрьогін А.М.	Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних коштів спроможне забезпечити запаси й витрати, не допустити невинуватої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями. [2, с. 313]
3	Марченко В.	Фінансова стійкість – це здатність підприємства протистояти операційним труднощам. Це таке його становище, коли отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Під фінансовою стійкістю також розуміють характеристику відповідності структури джерел фінансування структурі активів підприємства. [3]

Продовження таблиці 1

1	2	3
4	Стасюк Г.А.	Фінансова стійкість відображає постійне стабільне перевищення доходів над витратами, вільне маневрування грошовими коштами підприємства, здатність шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також затрати на його розширення і оновлення. [4, с. 379]
5	Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю.	Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення. Фінансова стійкість – один із головних чинників, що впливає на досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності. [5, с. 305]
6	Грабовецький Б.Є.	Фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність, рівновага між власними та залученими засобами, незалежність від випадковостей кон'юнктури і партнерів, довіра кредиторів та інвесторів та рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив самофінансування. [6, с. 164]
7	Мних Є.В.	Фінансова стійкість досягається при стабільному перевищенні доходів над витратами, вільному маневруванні грошовими коштами та стійкому економічному зростанні. Фінансова стійкість визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах. [7, с. 186]

Отже, як бачимо, кожен автор по-своєму розуміє поняття «фінансова стійкість». Між даними визначеннями існують і спільні риси, і відмінності. Одні вчені у своїх визначеннях акцентують увагу на постійному перевищенні доходів підприємства над витратами, інші – на здатності вчасно розраховуватися зі своєю заборгованістю чи на такому стані ресурсів, що забезпечив би ефективність фірми у майбутньому тощо.

У загальному вигляді можна стверджувати, що фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів, тому їх слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності та досягненні незалежності від зовнішніх джерел фінансування. [8, с. 83]

Чимало дослідників фінансової стійкості підприємств акцентували свою увагу саме на методах її оцінки. Найпоширенішою є методика, запропонована Шереметом А.Д. та Сайфуліним Р.С. ще у 1998 році. [9, с. 211]

Дана методика, адаптована до сучасних вимог бухгалтерського обліку, часто використовується для визначення поточного стану фінансової стійкості підприємств. Саме тому вона стала основою запропонованої моделі визначення поточної фінансової стійкості підприємства (рисунок 1).

Для характеристики фінансової ситуації більшість авторів виділяють чотири стани фінансової стійкості: абсолютний, нормальний, передкризовий та кризовий. При чому з часом вона має здатність переходити із одного стану в інший. Пропонується ввести ще один стан фінансової стійкості між нормальним та передкризовим – нестійкий, оскільки фінансова стійкість великої кількості підприємств перебуває саме у такому стані. Слід зазначити, що такий розподіл станів фінансової стійкості був рекомендований Шереметом А.Д та Сайфуліним Р.С., проте у подальші роки був спрощений лише до чотирьох станів.

Основна суть даної моделі полягає у застосуванні декількох логічних кроків (етапів) для визначення стану фінансової стійкості підприємства.

На першому етапі слід розрахувати основні показники для визначення поточної фінансової стійкості підприємства, а саме: власний оборотний капітал, запаси та витрати, а також нормальні джерела фінансування запасів. Методика розрахунку кожного із цих показників наведена у самій моделі. Дані показники являються основними при визначенні фінансової стійкості підприємства, оскільки саме вони будуть фігурувати у наступних етапах моделі.

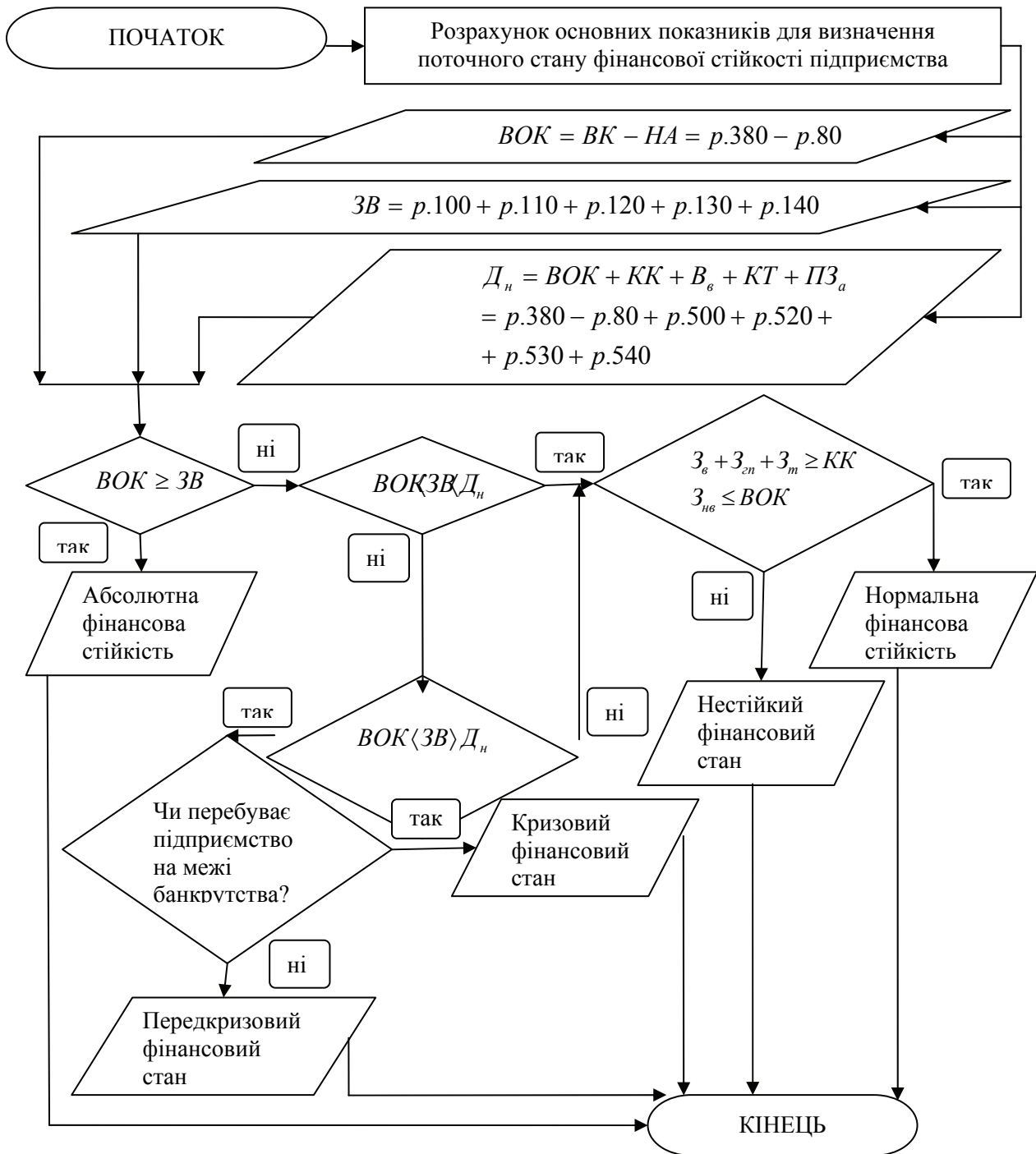


Рисунок 1 – Модель визначення поточного стану фінансової стійкості підприємства

Пояснювальні дані до рисунку 1:

VOK – власний оборотний капітал;

BK – власний капітал;

HA – необоротні активи;

ZB – запаси та витрати підприємства;

D_n – нормальні джерела фінансування запасів;

KK – короткострокові кредити банків;

BV – векселі видані;

KZ_m – кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;

$ПЗ_a$ – поточні зобов'язання з одержаних авансів;

Z_g – виробничі запаси;

Z_{gn} – готова продукція;

Z_m – товари;

Z_{nv} – незавершене виробництво;

p. 100, p. 110, ..., p.540 – номер рядка форми №1 «Баланс» фінансової звітності підприємства.

Другий етап визначення поточної фінансової стійкості підприємства характеризується перевіркою стану фінансової стійкості на дотримання умови абсолютного стану, при якому запаси та витрати підприємства повністю покриваються сумою власного оборотного капіталу. Виконання даної умови свідчить про перебування фінансової стійкості підприємства у абсолютному стані. У протилежному випадку слід перейти до виконання третього етапу.

Виконання умови третього етапу свідчить про те, що суми власного оборотного капіталу не достатньо для покриття запасів і витрат підприємства, які у свою чергу не перевищують суми нормальних джерел фінансування запасів.

Якщо дана умова виконується, це свідчить про перебування фінансової стійкості підприємства у нормальному чи нестійкому стані, залежно від дотримання наступної вимоги (четвертий етап), що полягає у порівнянні суми короткострокових кредитів банків із сумою виробничих запасів, готової продукції та товарів, а також у порівнянні суми власного оборотного капіталу із сумою незавершеного виробництва.

У протилежному випадку слід перейти до виконання п'ятого етапу, що характеризується недостатністю суми нормальних джерел фінансування запасів підприємства для покриття його запасів і витрат.

На шостому етапі при перебуванні підприємства на межі банкрутства та наявності простроченої заборгованості можна стверджувати, що фінансовий стан підприємства перебуває у кризовому стані, у протилежному випадку – у передкризовому.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, запропонована у статті модель визначення поточного стану підприємства дозволяє встановити, у якому із можливих п'яти станів – абсолютному, нормальному, нестійкому, передкризовому чи кризовому – перебуває фінансова стійкість підприємства. Перспективою подальших досліджень у даному напрямку є розробка комп'ютерної програми на основі запропонованої у статті моделі для визначення поточної фінансової стійкості підприємств, яка б дала можливість спростити роботу працівників планово-фінансових відділів.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Ареф'єва О. В. Фінансова стійкість підприємства: сутність, складові та заходи її забезпечення / О. В. Ареф'єва, Д. М. Городинська // Економіка та управління підприємствами. – 2008. – С. 83–90.
2. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 460 с.
3. Марченко В. Фінансова стійкість підприємства / В. Марченко // Дебет – Кредит: Фінанси для бухгалтера. [Електронний ресурс] – 2009. – Вип. 32 [Режим доступу]: <http://dtk.com.ua/show/1bid04164.html>
4. Стасюк Г.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – Херсон: Олді-плюс, 2007. – 480с.
5. Білик М.Д., Павловська О.В., Пritуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
6. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2007. – 191 с.
7. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005 – 472 с.
8. Москалець К.М. Визначення поняття та функцій категорії «фінансова стійкість» як критерію ефективності фінансової діяльності підприємства / К.М. Москалець // Materialy VI Miedzynarodowej naukowí-praktycznej konferenji «Nauka I wyksztaicenie bez granic – 2010. – 2010. – С. 81-88
9. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий. М.: ИНФРА-М, 1998. – 343 с.

REFERENCES

1. Arefyeva O.V. The financial stability of the enterprise: the nature, composition and activities of providing. Ekonomika ta upravlinnia pidpryyemstvamy, 2008. P. 83 – 90 (Ukr).
2. Poddierogin A.M. Finance of Enterprises. Kyiv: KNEU, 2001. P. 460 (Ukr).
3. Marchenko V. The financial stability of the enterprise. Debet – Kredyt: finansy dlya buhgaltera – Debit – Credit: Finance for accountant, 32 Retrieved from <http://dtk.com.ua/show/1bid04164.html>, 2009 (Ukr).

4. Stasiuk G.A. Finance of Enterprises, Herson: Oldi-plus, 2007. P. 480 (Ukr).
5. Bilyk M.D., Pavlovs'ka O.V., Prytulyak N.M. & Nevmerzhytska N.U. Financial Analysis. Kyiv: KNEU, 2005. P. 592 (Ukr).
6. Grabovets'kyj B.Y. Economic Analysis. Vinnytsia: VNTU, 2007. P. 191(Ukr).
7. Mnyh Y.V. Economic Analysis. Kyiv: Tsentr navchalnoyi literatury, 2005. P. 472 (Ukr).
8. Moskalets K.M. Definition and function of the category of "financial stability" as a criterion of efficiency financial activity]. Materialy VI Mkdzynarodowej naukowo-praktycznej konferenji «Nauka I wyksztaicenie bez granic – 2010, 2010. P. 81 – 88 (Ukr).
9. Sheremet A.D., Sajfulin R.S.. Finance of Enterprises. Moskva: INFRA – M, 1998. P. 343 (Rus).

РЕФЕРАТ

Троцюк Т.С. Модель визначення поточного стану фінансової стійкості підприємства. / Т.С.Троцюк // Вісник Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2013. – Вип. 28.

Основою дослідження, відображеного у статті, є розробка моделі визначення стану поточної фінансової стійкості підприємств за основними показниками фінансової стійкості. На сьогоднішній день існує чимало досліджень такої економічної категорії як фінансова стійкість підприємства, проте більшість науковців у своїх роботах приділяють увагу лише понятійному апарату, показникам та методиці оцінки фінансової стійкості підприємств.

Основною метою статті є розробка моделі визначення стану поточної фінансової стійкості підприємств з детальним описом усіх її етапів. Можливими станами фінансової стійкості підприємства є абсолютний, нормальний, нестійкий, передкризовий та кризовий.

Основна суть даної моделі полягає у застосуванні декількох логічних кроків (етапів) для визначення стану фінансової стійкості підприємства.

Поняття фінансової стійкості у статті розглядається як комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів, тому їх слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності та досягненні незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Основою моделі визначення стану поточної фінансової стійкості підприємства є такі показники як власний оборотний капітал, запаси та витрати, а також нормальні джерела фінансування запасів, оскільки саме вони використовуються в оцінці фінансової стійкості.

Дана модель може слугувати основою для комп'ютерної програми щодо визначення стану поточної фінансової стійкості підприємств.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ВЛАСНИЙ ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ, БАНКРУТСТВО, НОРМАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ЗАПАСІВ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ.

ABSTRACT

Trotsiuk T.S. Model of Definition the Current State of Enterprise' Financial Stability. Visnyk National Transport University. – Kyiv. National Transport University. 2013. – Vol. 28.

The basis of the research reported in the article is development of the model of definition enterprise' current financial stability state by the main indicators of financial stability. Today there are many researches of such an economic category as the enterprise' financial stability, but most researchers in their works are paying attention only to the conceptual system, indicators and methods of assessment the enterprise' financial stability.

The main purpose of the article is to develop a model of definition enterprise' current financial stability state with a detailed description of all its phases. Possible states of enterprise' financial stability are absolute, normal, unstable, pre-crisis and crisis states.

The main essence of this model is to apply some logical steps (stages) to determine the state of enterprise' financial stability.

In the article the concept of financial stability is considered as a complex concept which is influenced by a variety of economic and financial processes, and that is why they should be defined as such a state of financial resources, the efficiency of their placement and using, at which the production development or other activities are ensured on the basis of profit growth and assets while maintaining the solvency and creditworthiness and achieving independence of external funding sources.

The basis of the model of definition enterprise' current financial stability state are such factors as net working capital, reserves and costs and the normal sources of funding reserves, as they are used during the assessment of financial stability.

This model can serve as a basis for a computer program to determine the current state of enterprise' financial stability.

KEYWORDS: FINANCIAL STABILITY, NET WORKING CAPITAL, BANKRUPTCY, NORMAL SOURCES OF FUNDING RESERVES, SOLVENCY.

РЕФЕРАТ

Троцюк Т.С. Модель определения текущего состояния финансовой устойчивости предприятия. / Т.С. Троцюк // Вестник Национального транспортного университета. – К. : НТУ, 2013. – Вып. 28.

Основой исследования, отраженного в статье, является разработка модели определения состояния текущей финансовой устойчивости предприятий по основным показателям финансовой устойчивости. На сегодняшний день существует немало исследований такой экономической категории как финансовая устойчивость предприятия, однако большинство ученых в своих работах уделяют внимание лишь понятийному аппарату, показателям и методике оценки финансовой устойчивости предприятий.

Основной целью статьи является разработка модели определения состояния текущей финансовой устойчивости предприятий с подробным описанием всех ее этапов. Возможными состояниями финансовой устойчивости предприятия являются абсолютный, нормальный, неустойчивый, предкризисный и кризисный.

Основная суть данной модели заключается в применении нескольких логических шагов (этапов) для определения состояния финансовой устойчивости предприятия.

Понятие финансовой устойчивости в статье рассматривается как комплексное понятие, которое находится под влиянием различных финансово-экономических процессов, поэтому их следует определить как такое состояние финансовых ресурсов предприятия, результативности их размещения и использования, при котором обеспечивается развитие производства или иных сфер деятельности на основе роста прибыли и активов при сохранении платежеспособности и кредитоспособности и достижении независимости от внешних источников финансирования.

Основной модели определения состояния текущей финансовой устойчивости предприятия являются такие показатели как собственный оборотный капитал, запасы и затраты, а также нормальные источники финансирования запасов, так как они используются в оценке финансовой устойчивости.

Данная модель может служить основой для компьютерной программы по определению состояния текущей финансовой устойчивости предприятий.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ, СОБСТВЕННЫЙ ОБОРОТНЫЙ КАПИТАЛ, БАНКРОТСТВО, НОРМАЛЬНЫЕ ИСТОЧНИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ЗАПАСОВ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ.

АВТОР:

Троцюк Тетяна Сергіївна, Національний транспортний університет, асистент, аспірант кафедри менеджменту і туризму, e-mail: trotsiuk_ts@ukr.net, тел. +380634601909, Україна, 01010, м.Київ, вул. Суворова, 1, к. 241.

AUTHOR:

Trotsiuk Tetiana Sergiivna, National Transport University, assistant, postgraduate, department of management and tourism, e-mail: trotsiuk_ts@ukr.net, tel. +380634601909, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova Str., 1, of.241.

АВТОР:

Троцюк Татьяна Сергеевна, Национальный транспортный университет, ассистент, аспирант кафедры менеджмента и туризма, e-mail: trotsiuk_ts@ukr.net, тел. +380634601909, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к. 241.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ложачевська О.М., доктор економічних наук, професор, Національний авіаційний університет, професор кафедри міжнародної економіки, Київ, Україна.

Бідняк М.Н., доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри менеджменту і туризму, Київ, Україна.

REVIEWER:

Lozhachevska O.M., Economics (Dr.), professor, National Aviation University, professor, department of international economy, Kyiv, Ukraine.

Bidniak M.N., Engineering (Dr.), professor, National Transport University, professor, department of management and tourism, Kyiv, Ukraine.